
Η Ελληνική Δικαστηριακή Πρακτική*

Του Άγγελου Α. Τσιγκρή**

1. Η ταυτότητα της έρευνας

Προκειμένου να σκιαγραφήσουμε το δικαστηριακό πορτραίτο του φαινομένου της σωματεμπορίας - σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών στην Ελλάδα, καταλήξαμε στην απόφαση να μελετήσουμε τις δικαστικές αποφάσεις όλων των επιμέρους τμημάτων του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου της Αθήνας, για την πενταετία 1991 έως 1995. Το δείγμα της παρούσας έρευνας συγκροτήθηκε από το σύνολο των δικαστικών αποφάσεων που εκδόθηκαν από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο της Αθήνας και αφορούσαν στα πλημμελήματα των άρθρων 348, 349, 350 και 351 Π.Κ. Πιο συγκεκριμένα, συγκροτήθηκε από σαράντα

εννέα δικαστικές αποφάσεις, από τις οποίες οι τέσσερις (7,6%) αφορούσαν υποθέσεις διευκόλυνσης ακολασίας άλλων (άρθρο 348 Π.Κ.), οι είκοσι (37,7%) υποθέσεις διευκόλυνσης ακολασίας άλλων, αλλά δια του τύπου (άρθρο 348 Π.Κ.), οι δεκαεννέα (35,9%) υποθέσεις μαστροπείας (άρθρο 349 Π.Κ.), οι πέντε (9,4%) εκμετάλλευσης πόρνης (άρθρο 350 Π.Κ.) και οι υπόλοιπες πέντε (9,4%) αφορούσαν υποθέσεις σωματεμπορίας (άρθρο 351 Π.Κ.)¹.

Πρώτα απ' όλα καταγράψαμε τους αριθμούς όλων των δικαστικών αποφάσεων που μας ενδιέφεραν, ανατρέχοντας στα βιβλία δημοσιεύσεων που κρατούνται στο αρχείο του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου της Αθήνας. Στη συνέχεια, πήραμε φωτοτυπημένα αντίγραφα των αποφάσεων αυτών. Στο στάδιο της ανάλυσης έγινε αποκωδικοποίηση κάθε μιας από τις υποθέσεις και φτιάχτηκε μια μικρή έκθεση των πραγματικών περιστατικών. Στη συνέχεια, οι υποθέσεις κατατάχθηκαν στις παραπάνω πέντε κατηγορίες εγκλημάτων. Τέλος, έγιναν κατανομές συχνοτήτων για κάθε κατηγορία αναφορικά με τις παρακάτω μεταβλητές: α) κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά δραστών και θυμάτων, β) τόπος, χρόνος και τρόπος τέλεσης

του εγκλήματος, γ) βαθμός οργάνωσης του εγκλήματος², δ) ετυμηγορία δικαστηρίου και ε) ποινή³.

2. Τα αποτελέσματα της έρευνας

Από το σύνολο των σαράντα εννέα δικαστικών αποφάσεων του δείγματος της έρευνας βρέθηκε ότι οκτώ (16,3%) είχαν εκδικαστεί το 1991, δύο (4,1%) το 1992, έξι (12,2%) το 1993, τέσσερις (8,2%) το 1994, ενώ οι υπόλοιπες είκοσι εννέα (59,2%) είχαν εκδικαστεί το 1995. Η μεγάλη αναντιστοιχία ανάμεσα στον όγκο των εκδικαζομένων υποθέσεων του έτους 1995 και των υπολοίπων ετών οφείλεται στο γεγονός της εισαγγελικής παραγγελίας για δίωξη των εφημερίδων που δημοσιεύουν αγγελίες με τις οποίες διευκολύνεται η ακολασία άλλων δια του τύπου. Και οι είκοσι υποθέσεις αυτού του είδους εκδικάστηκαν το 1995.

Όσον αφορά στην ετυμηγορία που κατέληξε το δικαστήριο, βρέθηκε ότι από τις σαράντα εννέα υποθέσεις του δείγματος οι είκοσι τέσσερις κατέληξαν σε καταδικαστική απόφαση, άλλες είκοσι τέσσερις κα-

2. Αν δηλαδή το αδίκημα διαπράχθηκε περιστασιακά ή ελάμβανε χώρα κατ' επάγγελμα και συστηματικά.

3. Η συλλογή των στοιχείων της έρευνας -από τις δικαστικές αποφάσεις- έγινε με τη βοήθεια μήτρας τύπου ερωτηματολογίου και η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων με το στατιστικό πακέτο SPSSPC+.

*Η παρούσα έρευνα άρχισε στις αρχές Μαΐου 1996, υπό την αιγίδα του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ), έπειτα από πρόταση της Προέδρου του, Καθηγήτριας Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου.

Ευχαριστώ θερμά τους φοιτητές του γ' έτους του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, Ναταλία Κουτσούγερα, Ελένη Μιχαλάκη, Σπύρο Μπαλωμά, Γεωργία Μπουτσιάνη, Επαμεινώνδα Πλυταριά, Δημήτρα Ποιμενίδου και Βικτωρία Ραυτοπούλου, με τους οποίους συνεργάστηκα στην παρούσα έρευνα.

1. Το άθροισμα των υποθέσεων δεν είναι 49, αλλά 53. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σε ορισμένες υποθέσεις συρρέουν περισσότερα από ένα εγκλήματα των άρθρων 348 έως 351 Π.Κ.

τέληξαν σε αθωωτική, ενώ σε μία το δικαστήριο κρίθηκε αναρμόδιο να δικάσει. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι δεκαοκτώ -από τις εικοσιτέσσερις υποθέσεις που κατέληξαν σε αθωωτική απόφαση- αφορούσαν στο αδίκημα της διευκόλυνσης ακολασίας άλλων δια του τύπου⁴. Η παραπάνω παρατήρηση δείχνει ότι, αναφορικά με τα υπόλοιπα εγκλήματα, υπάρχει σημαντική πιθανότητα το δικαστήριο να καταλήξει σε καταδικαστική απόφαση στις υποθέσεις που τελικά θα τεθούν υπό την κρίση του, σε αντίθεση με τα αδικήματα που διαπράττονται δια του τύπου.

Αναφορικά με την ποινή που επιβλήθηκε στους δράστες των είκοσι τεσσάρων υποθέσεων που κατέληξαν σε καταδικαστική απόφαση, βρέθηκε ότι στις πέντε ο δράστης καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος, σε μία σε ποινή από ένα μέχρι δύο έτη, σε μία ακόμη σε ποινή φυλάκισης από δύο μέχρι τρία έτη, σε άλλη μία σε ποινή άνω των τριών ετών, σε δεκατρείς περιπτώσεις ο δράστης καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης από ένα μέχρι δύο έτη και χρηματικό πρόστιμο, ενώ στις υπόλοιπες τρεις υποθέσεις σε ποινή από δύο μέχρι τρία έτη και χρηματικό πρόστιμο.

Για συστηματικούς λόγους, θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας κατά κατηγορία αδικήματος. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη ενότητα (παρ. 2.1.) θα παρουσιαστεί η δικαστηριακή εικόνα του εγκλήματος της διευκόλυνσης ακολασίας άλλων, στη δεύτερη (παρ. 2.2.) της μαστροπείας, στην τρίτη (παρ. 2.3.) της εκμετάλλευσης πόρνης και στην τέταρτη και τελευταία (παρ. 2.4.) θα παρουσιαστεί η δικαστηριακή εικόνα του εγκλήματος της σωματεμπορίας.

2.1. Δικαστηριακή καταγραφή του εγκλήματος της διευκόλυνσης ακολασίας άλλων

Σύμφωνα με το άρθρο 348 Π.Κ.:

1 Όποιος κατ' επάγγελμα διευκολύνει με οποιοδήποτε τρόπο την ασέλγεια μεταξύ άλλων τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

2. Με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος διευκολύνει την ασέλγεια μεταξύ άλλων χρησιμοποιώντας απατηλά μέσα, και αν ακόμη δεν ενεργεί κατ' επάγγελμα.

Η διευκόλυνση ακολασίας άλλων -κατά το άρθρο 348 Π.Κ.- δεν τιμωρείται γενικά, αλλά μόνο όταν γίνεται κατ' επάγγελμα ή με τη χρήση απατηλών μέσων. Αυτό σημαίνει ότι η Πολιτεία δεν επιθυμεί στις γενετήσιου τύπου σχέσεις των ενηλίκων να αναμειγνύονται τρίτα πρόσωπα, τα οποία να επιχειρούν να προσπορίσουν απ' αυτές κέρδος ή να τις διευκολύνουν με απατηλά μέσα⁵.

Ουσιαστικά, πρόκειται για μια μορφή συνέργειας στην μεταξύ άλλων ασέλγεια. Ο νομοθέτης ανάγει την παραπάνω συνέργεια σε αυτοτελές έγκλημα μόνο στις περιπτώσεις που συντρέχει το στοιχείο της κατ' επάγγελμα διευκόλυνσης ή της με χρήση απατηλών μέσων διευκόλυν-

σης της μεταξύ άλλων ασέλειας⁶. Οι διευκολυνόμενοι δεν τιμωρούνται⁷, εφόσον δεν συμμετείχε κάποιος απ' αυτούς ως ηθικός αυτουργός της διευκόλυνσης⁸.

Το αδίκημα του άρθρου 348 Π.Κ. είναι αξιόποιο όταν τελείται κατ' επάγγελμα. Κατ' επάγγελμα νοείται η διευκόλυνση και όταν αποτελεί βιοποριστική πηγή συνεχούς εισοδήματος και αν ακόμη δεν εξασφαλίζει αποκλειστικά τη συντήρησή του⁹. Είναι όμως δυνατόν να συναχθεί ότι υπάρχει η πρόθεση της κατ' επάγγελμα διευκόλυνσεως και εκ της εφάπαξ μόνο, αλλά επικερδούς πραγματοποίη-

σης της διευκόλυνσης¹⁰.

Το αδίκημα της διευκόλυνσης ακολασίας άλλων τελεί και ο ξενοδόχος ο οποίος, εν γνώσει και κατά σύστημα ή κατ' επάγγελμα, φιλοξενεί με σκοπό την ακολασία τα προσερχόμενα πρόσωπα, είτε χρησιμοποιεί αποκλειστικά την επιχείρησή του για αυτό το σκοπό¹¹. Από την άλλη μεριά, το συγκεκριμένο έγκλημα τελείται και από τον τύπο¹², στις περιπτώσεις εκείνες που δημοσιεύονται «ροζ αγγελίες» που προσκαλούν και προκαλούν το κοινό σε τηλεφωνικές συνδιαλέξεις ή συναντήσεις με προφανή σκοπό την ακολασία.

4. Δηλαδή, μόνο δύο από τις εφημερίδες καταδικάστηκαν.

5. Κοκκολάκης, Ε. (1994): Τα εγκλήματα κατά της γενετήσιου ελευθερίας και της οικονομικής εκμετάλλευσής της γενετήσιου ζωής (εvid. Αντ. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 83).

6. Κοκκολάκης (1994), ό.π., βλ. σημ. 5, σελ. 83.

7. Γαρδίκας, Κ.: Εγκλήματα κατά των ηθών. (Πον. Χρον., Β', σελ. 221). Καρανίκας, Δ.: Εγχειρίδιον Ποινικού Δικαίου. (γ', σελ. 177).

8. Χωραφάς, Ν. (1978): Ποινικόν Δίκαιον. (9η έκδ., σελ. 362). Μπουρόπουλος, Α.: Ερμηνεία Ποινικού Κώδικα. (β', σελ. 608, σημ. 2).

9. Κοκκολάκης, Ε. (1994), ό.π., βλ. σημ. 5, σελ. 84).

10. Φιλιππίδης, Τ.: Μαθηματικά Ποινικού Δικαίου. (β', σελ. 334). Γαρδίκας, ό.π., βλ. σημ. 5, Β', σελ. 220. Α.Π. 155/1995, Αρχ. Ν. 1955, σελ. 505.

11. Παπαθανασίου, Φ.: Η εν ξενοδοχείω διευκόλυνσις αλλοτριάς ακολασίας. (Πον. Χρον., Ζ', σελ. 267). Γνωμ. Εισ. Α.Π. 3/1952 (Πον. Χρον., Β', σελ. 36).

12. Στις περιπτώσεις αυτές δράστης είναι είτε ο εκδότης είτε ο διευθυντής του εντύπου που επιχειρεί τη διευκόλυνση είτε και οι δύο μαζί.

Η ποινή διαφοροποιείται ανάμεσα στην κατ' επάγγελμα και την δια απατηλών μέσων διευκόλυνση. Ως βαρύτερη προβλέπεται η δεύτερη περίπτωση, η οποία τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τρία έτη, και αυτό γιατί μ' αυτή δε διευκολύνεται απλά η ασέλγεια μεταξύ προσώπων τα οποία την έχουν αποφασίσει, αλλά, στην πραγματικότητα, γίνεται και εξώθηση σε ασέλγεια¹³.

Από τη μελέτη των τεσσάρων δικαστικών αποφάσεων αυτού του τύπου βρέθηκε ότι μία υπόθεση συνέρεε με το έγκλημα της μαστροπείας. Επίσης, βρέθηκαν δύο αθωωτικές και δύο καταδικαστικές αποφάσεις. Σε μία υπόθεση επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος, ενώ στην άλλη ποινή φυλάκισης μέχρι δύο έτη και χρηματικό πρόστιμο. Οι δικαστικές αποφάσεις περιείχαν πλήρη στοιχεία για όλους τους κατηγορούμενους, όχι όμως και για τα θύματα. Συνεπώς, δεν είναι δυνατό να παρουσιαστούν τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά των θυμάτων. Σε δύο υποθέσεις υπήρχε ένας και μόνο κατηγορούμενος, ενώ στις υπόλοιπες δύο υπήρχαν περισσότεροι από ένας. Όλοι οι κατηγορούμενοι ήταν ελληνικής εθνικότητας και είχαν τη μόνιμη κατοικία τους στην ευρύτερη περιφέρεια της πρωτεύουσας. Κανένας από τους κατηγορούμενους δεν ήταν άνεργος. Στις τρεις υποθέσεις οι κατηγορούμενοι ήταν άνδρες, ενώ σε μία ήταν γυναίκα. Τέλος, δύο υποθέσεις έφτασαν στη γνώση των δικαστικών αρχών από αναφορές τρίτων- προς την υπόθεση- ατόμων, μία έγινε γνωστή μέσω της αυτεπάγγελτης αστυνομικής δράσης, ενώ για άλλη μία δεν υπήρξαν στοιχεία.

Ιδιαίτεροί παρουσιάζει η δια του τύπου διευκόλυνση ακολασίας άλλων. Η νομολογιακή αντιμετώπιση

του εγκλήματος αυτού είναι διχασμένη¹⁴. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την πρώτη άποψη¹⁵ -η οποία είναι και η κρατούσα- από τη διάταξη του άρθρου 348 Π.Κ. προκύπτει ότι για την αντικειμενική υπόσταση του παραπάνω εγκλήματος απαιτείται κατ' επάγγελμα διευκόλυνση της ασέλγειας μεταξύ άλλων. Θα πρέπει δηλαδή ο υπαίτιος να ενεργεί την πράξη αυτή όχι μόνο από συνήθεια και κερδοσκοπία, αλλά η διευκόλυνση της ασέλγειας μεταξύ άλλων να αποτελεί, κατά κύριο λόγο, μέρος του βιοποριστικού του επαγγελματικού και μέρος της επαγγελματικής του ενασχόλησης προς διαβίωσή του. Σύμφωνα πάντα με την πρώτη άποψη, η καταχώριση σε εφημερίδα αγγελιών ερωτικού περιεχομένου δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι συνιστά σημαντικό μέρος του βιοποριστικού επαγγέλματος του διευθυντή, του εκδότη ή του υπεύθυνου του τμήματος των διαφημίσεων της εφημερίδας, ενόψει μάλιστα του μεγάλου κύκλου εργασιών και της ποικιλίας των καθηκόντων τους, ούτως ώστε ένα ελάχιστο μέρος τους να αποτελεί η ενασχόλησή τους με τις επίμαχες διαφημίσεις. Αντίθετα, σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη¹⁶, η καταχώριση σε εφημερίδα αγγελιών ερωτικού περιεχομένου θεωρείται ότι συνιστά επικερδή δραστηριότητα τόσο για το διευθυντή και τον υπεύθυνο του τμήματος των διαφημίσεων της εφημερίδας, όσο και για τους υπεύθυνους των διαφημιστικών εταιριών που καταχωρούν τη διαφήμιση αυτή, αφού τους εξασφαλίζει συνεχές εισόδημα.

14. Αριθμοί δικαστικών αποφάσεων Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθήνας: 57303/95, 59778/95, 60988/95, 61143/95, 62617/95, 65395/95, 67338/95, 68292/95, 68293/95, 68295/95, 68296/95, 68297/95, 68298/95, 68299/95, 68300/95, 68301/95, 68302/95, 68303/95, 68304/95, 68305/95, 69035/95.

15. Πλημ. Αθήνας 1877/1996 (Βουλ.), Πιν.Χρον., ΜΣΤ', σελ. 580 επ.

16. Πλημ. Αθήνας 1234/1996 (Βουλ.), Πιν.Χρον., ΜΣΤ', σελ. 578 επ.

Από τη μελέτη των είκοσι δικαστικών αποφάσεων -που αφορούν στο έγκλημα της διευκόλυνσης ακολασίας άλλων δια του τύπου- βρέθηκε ότι όλες εκδικάστηκαν στις αρχές του 1995, και αυτό γιατί το σύνολό τους έφτασε στο ακροατήριο κατόπιν εντολής του εισαγγελέα για διερεύνηση των «ροζ αγγελιών» του ημερήσιου τύπου, ενώ μόνο σε μία περίπτωση οι δικοδικές αρχές κινητοποιήθηκαν κατόπιν αναφοράς κάποιου πολίτη. Κατηγορούμενοι ήσαν είτε ο εκδότης της εφημερίδας είτε ο διευθυντής της είτε και οι δύο μαζί. Το αδίκημα και στις είκοσι περιπτώσεις αφορούσε στις «ροζ αγγελίες» που δημοσιεύονται στον ημερήσιο τύπο και προκαλούν το κοινό σε τηλεφωνική επικοινωνία ή επίσκεψη σε «ντιστιούτα μασάζ».

Βρέθηκαν δεκαοκτώ αθωωτικές, μία καταδικαστική και μία απόφαση στην οποία το δικαστήριο έκρινε πως είναι αναρμόδιο για την εκδίκασή της, επειδή ο κατηγορούμενος είχε την ιδιότητα του δικηγόρου. Το δικαστήριο επέβαλε στον εκδότη της μόνης καταδικασθείσας εφημερίδας ποινή φυλάκισης δέκα (10) μηνών, μετατρέψιμη σε χρηματική. Όλες οι υποθέσεις αυτού του τύπου είναι πανομοιότυπες, και το μόνο στοιχείο που αλλάζει κάθε φορά είναι το όνομα του εντύπου και του κατηγορούμενου. Τέλος, οι διώξεις που άσκησε ο εισαγγελέας αφορούσαν και στις έξι ημερήσιες απογευματινές εφημερίδες που κυκλοφορούσαν κατά το χρονικό διάστημα των πρώτων μηνών του 1995.

Άξιο λόγου είναι το γεγονός ότι πολλές από τις «ροζ αγγελίες» κάνουν λόγο για σεξουαλικές υπηρεσίες που προσφέρονται από ανήλικα άτομα, διαφημίζοντας και προωθώντας μ' αυτό τον τρόπο την παιδική πορνεία και την παιδεραστία. Στις 18/9/1996 - με αφορμή τα δημοσιεύματα αυτού του τύπου- κατατέθηκε μηνυτήρια αναφορά¹⁷ κατά παντός

17. Η μηνυτήρια αναφορά κατατέθηκε από την Πρόεδρο του Ι.Μ.Δ.Α. Καθηγήτρια Α. Μαργαλιπούλου, το Γεν. Γραμ. Νέας Γενιάς Π. Σφημάκη, τη Δ/ντρια του Σωματείου «Σώστε τα Παιδιά», Χ. Μαρούλη, και την κοινωνική λειτουργό-ψυχολόγο Β. Παπαδημητρίου.

13. Γαροδίας, όπ.π., βλ. σημ. 7, Β' σελ. 121. Καρανίκας, όπ.π., βλ. σημ. 7, γ' σελ.179.

υπευθύνου¹⁸ στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών, στην οποία είχαν επισυναφθεί ορισμένα απ' αυτά τα δημοσιεύματα των ημερήσιων απογευματινών εφημερίδων¹⁹.

Μετά την παραπάνω ενέργεια, όλες οι εφημερίδες σταμάτησαν να δημοσιεύουν «ροζ αγγελίες» που διαφημίζουν σεξουαλικές υπηρεσίες ανηλίκων, δεν σταμάτησαν όμως -αλλά

μάλλον επέτειναν- τη δημοσίευση αγγελιών εκδιδόμενων προσώπων, τα οποία όλα εμφανίζονται ως ενήλικα, το λιγότερο 18 ετών²⁰.

2.2. Δικαστηριακή καταγραφή του εγκλήματος της μαστροπείας

Σύμφωνα με το άρθρο 349 Π.Κ.:

1. Όποιος, για να εξυπηρετήσει ακολουσία άλλων, προάγει στην πορνεία ή εξωθεί στη διαφθορά ανήλικα πρόσωπα ή υποθάλλει ή διευκολύνει την πορνεία ή τη διαφθορά ανηλίκων, τιμωρείται με φυλάκιση εννέα μηνών μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη βαρύτερη αξιόποινη πράξη.

2. Η ποινή επιτείνεται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με χρηματική ποινή, αν το έγκλημα τελέστηκε: α) εναντίον προσώπου νεότερου από δεκάξι ετών, β) με απατηλά μέσα, γ) από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή από άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή.

3. Όποιος, κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία, προάγει στην πορνεία γυναίκες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών και με χρηματική ποινή.

Σκοπός του παραπάνω άρθρου είναι η καταπολέμηση δραστηριοτήτων που οδηγούν στη διαφθορά τρίτα πρόσωπα²¹. Το αδίκημα της μαστροπείας μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 349 Π.Κ., να πάρει δύο μορφές. Πιο συγκεκριμένα, στην παρ. 1 προβλέπεται η μαστροπεία κατά ανηλίκων και προς διαφθορά αυτών, ενώ στην παρ. 3 προβλέπεται η κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία μαστροπεία κατά γυναικών προς πορνεία. Συνεπώς, η παρ. 1 αποβλέπει ειδικά στην προστασία της νεότητας από τη γενετήσια διαφθορά, ενώ η διάταξη της παρ. 3 αποβλέπει ειδικά στην καταπολέμηση της ενισχυτικής δραστηριότητας του εταιρισμού των γυναικών²².

Τετελεσμένο θεωρείται το έγκλημα της μαστροπείας κατά ανήλικου προσώπου, όταν το τελευταίο άρχισε την άσκηση της πορνείας ως συνέπεια των ενεργειών του δράστη²³.

Η δεύτερη μορφή πραγμάτωσης του εγκλήματος της μαστροπείας συνίσταται στην κατ' επάγγελμα ή στην από κερδοσκοπία προαγωγή γυναικών στην πορνεία. Αναλύοντας αυτή τη μορφή του εγκλήματος μπορούμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα: α) Δράστης μπορεί να είναι τόσο άνδρας όσο και γυναίκα. Θύμα όμως μπορεί να είναι μόνο γυναίκα ανήλικη ή ενήλικη²⁴, και είναι αδιάφορο το γεγονός αν είναι άμεπτων ηθών²⁵. β) Ο δράστης πρέπει να προάγει γυναίκα στην πορνεία. Προαγωγή, κατά τα ανωτέρω, συνιστά η παρακίνηση της γυναίκας να τραπέι στην πορνεία ή η

ενίσχυση της τυχόν ειλημμένης απόφασης της να το πράξει, όσο και η παρακίνηση της εταιριζόμενης γυναίκας να συνεχίσει αυτή της τη δραστηριότητα²⁶. γ) Η προαγωγή της γυναίκας στην πορνεία πρέπει να γίνεται από το δράστη κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία.

Αναφορικά με το παραπάνω έγκλημα, συλλέξαμε ένα δείγμα δεκαεννέα δικαστικών αποφάσεων το οποίο κρίθηκε ως ικανοποιητικό για τη συναγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων. Τέσσερις υποθέσεις εκδικάστηκαν το 1991, δύο το 1992, πέντε το 1993, μία το 1994, ενώ οι υπόλοιπες επτά εκδικάστηκαν το 1995.

Εξ άλλου, βρέθηκε ότι από τις δεκαεννέα υποθέσεις οι δεκαεπτά κατέληξαν σε καταδικαστική, ενώ οι υπόλοιπες δύο σε αθωωτική απόφαση. Σε μία περίπτωση ο δράστης καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος, σε άλλη μία σε ποινή από ένα μέχρι δύο έτη, σε μία ακόμη σε ποινή από δύο μέχρι τρία έτη, σε άλλη μία σε ποινή άνω των τριών ετών, ενώ στις υπόλοιπες δεκατριές

18. Κατά κύριο λόγο κατά των ιδιοκτητών «νισιτούτων μασάζ».

19. Ως παράδειγμα τέτοιων αγγελιών αναφέρουμε την παρακάτω: «ΑΓΟΡΑΚΙ ΟΜΟΡΦΟ και ερωτικό προσφέρει ταξίδια στον κόσμο της ηθονής (2 - 10 μ.μ.), Τηλ. . . ».

20. Τσιγκρής, Άγγ. και συνεργάτες: Έρευνα για την έκταση του φαινομένου των παράνομων πορνείων στην περιφέρεια της Αθήνας και του Πειραιά. (Αδημοσίευτη έρευνα του Ι.Μ.Δ.Α., 1996).

21. Μαγκάκης, Γ.: Η μαστροπεία κατά το άρθρο 349 Π.Κ. (Ποιν. Χρον, ΙΣΤ', σελ. 449 επ.).

22. Α.Π. 505/1973, Ποιν. Χρον, ΚΓ', σελ. 630.

23. Α.Π. 291/1956, Ποιν. Χρον, Ζ', σελ. 27.

24. Γάφος, Η.: Ποινικόν Δίκαιον (Β', σελ. 69). Γαρδίκας, ό.π., βλ. σημ. 7, σελ. 223. Καρανίκας, ό.π., βλ. σημ. 7, σελ. 185. Α.Π. 262/1973, Ποιν. Χρον, ΚΑ', σελ. 490. Α.Π. 239/1964, Ποιν. Χρον, ΙΔ', σελ. 513.

25. Κοκκολάκης, Ε. (1994), ό.π., βλ. σημ. 5, σελ. 93.

26. Κοκκολάκης (1994), ό.π., βλ. σημ. 5, σελ. 93.

ο δράστης καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης από ένα μέχρι δύο έτη και χρηματικό πρόστιμο.

Σχετικά με τον αριθμό των δραστών που συμμετείχαν, βρέθηκε ότι σε δεκαπέντε υποθέσεις συμμετείχε ένας και μόνο δράστης, ενώ στις υπόλοιπες τέσσερις συμμετείχαν περισσότεροι. Σε οκτώ περιπτώσεις υπήρχε ένα και μόνο θύμα, ενώ στις υπόλοιπες έντεκα υπήρχαν περισσότερα. Επίσης, βρέθηκε ότι σε μία περίπτωση ο δράστης ήταν αλλοδαπός, σε άλλη μία υπήρχαν και Έλληνες και αλλοδαποί δράστες, ενώ στις υπόλοιπες δεκαεπτά οι δράστες ήταν αποκλειστικά και μόνο Έλληνες.

Όσον αφορά στην εθνικότητα των θυμάτων, βρέθηκε ότι σε επτά υποθέσεις το θύμα ήταν αλλοδαπό, σε δύο υπήρχαν ελληνικής και αλλοδαπής εθνικότητας θύματα, σε εννέα τα θύματα ήταν αποκλειστικά και μόνο ελληνικής εθνικότητας, ενώ σε μία υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία. Τα θύματα των επτά υποθέσεων βρίσκονταν παράνομα στην Ελλάδα.

Αναφορικά με την επαγγελματική κατάσταση των δραστών, βρέθηκε ότι σε δύο περιπτώσεις οι δράστες ήταν άνεργοι, σε δεκατρείς είχαν μόνιμη απασχόληση, ενώ για τις υπόλοιπες τέσσερις δεν υπήρξαν στοιχεία. Αξιοσημείωτο είναι το

γεγονός ότι οι δράστες δύο υποθέσεων ασκούσαν το επάγγελμα του αστυνομικού. Σε έξι υποθέσεις οι δράστες ήταν έγγαμοι, σε επτά ήταν άγαμοι, ενώ για τις υπόλοιπες έξι δεν υπήρξαν στοιχεία. Από την άλλη μεριά, βρέθηκε ότι σε τέσσερις περιπτώσεις τα θύματα ήταν παντρεμένα, σε δέκα ήταν άγαμα, ενώ για τις υπόλοιπες πέντε υποθέσεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

Σε τρεις -από τις δεκαοκτώ παραπάνω υποθέσεις- τα θύματα ασκούσαν την πορνεία νόμιμα, ενώ στις υπόλοιπες δεκαπέντε την ασκούσαν παράνομα. Σε τέσσερις υποθέσεις τα θύματα ασκούσαν την πορνεία σε οίκους ανοχής, σε οκτώ σε «αντιτούτα μασάζ», σε μία περίπτωση σε μπαρ ή νυχτερινά κέντρα, σε άλλες τρεις σε ξενοδοχεία, ενώ στις υπόλοιπες δύο τα θύματα εκδίδονταν σε διάφορους άλλους -μισθωμένους γι' αυτό το σκοπό- χώρους.

Όσον αφορά στο φύλο του κατηγορουμένου, βρέθηκε ότι σε έντεκα υποθέσεις ήταν αποκλειστικά και μόνο άνδρες, σε έξι ήταν αποκλειστικά και μόνο γυναίκες, ενώ στις υπόλοιπες δύο συμμετείχαν και άνδρες και γυναίκες. Από την άλλη μεριά, βρέθηκε ότι στο σύνολο των υποθέσεων συμμετείχαν μόνο γυναίκες θύματα, όπως ήταν άλλωστε αναμε-

νόμενο, αφού αυτό απαιτεί ο νόμος. Τα θύματα των δεκαπέντε υποθέσεων ήταν ενήλικα -κατά τη χρονική στιγμή τέλεσης του εγκλήματος- τα θύματα τριών υποθέσεων ήταν ανήλικα, ενώ σε μία περίπτωση δεν υπήρξαν στοιχεία. Επίσης, βρέθηκε ότι το σύνολο των κατηγορουμένων είχαν τη μόνιμη κατοικία τους στην ευρύτερη περιφέρεια της πρωτεύουσας. Το ίδιο βρέθηκε να ισχύει και για τα θύματα των δεκαεπτά δικαστικών αποφάσεων μαστροπείας του δείγματος της έρευνάς μας.

Όσον αφορά στη σχέση γνωριμίας που υπήρχε ανάμεσα στο δράστη και το θύμα πριν από τη διάπραξη του αδικήματος, βρέθηκε ότι σε μία περίπτωση ο δράστης και το θύμα ήταν απολύτως άγνωστοι μεταξύ τους, σε άλλη μία ήταν απλώς γνωστοί, σε μία ακόμη ήταν φίλοι, σε επτά υποθέσεις ήταν εραστές, σε μία υπήρχε σχέση πατέρα-κόρης, ενώ στις υπόλοιπες οκτώ ο δράστης και το θύμα ήταν συνεργάτες στην πορνεία.

Τέλος, τρεις περιπτώσεις έγιναν γνωστές στην αστυνομία από καταγγελίες των ίδιων των θυμάτων, τέσσερις από αναφορές τρίτων ατόμων, εννέα μέσω της αυτεπάγγελτης αστυνομικής δράσης, ενώ για τις υπόλοιπες τρεις δεν υπήρξαν στοιχεία.

2.3. Δικαστηριακή καταγραφή του εγκλήματος της εκμετάλλευσης πόρνης

Σύμφωνα με το άρθρο 350 Π.Κ.:

Άνδρας που συντηρείται ολικά ή εν μέρει από γυναίκα που ασκεί κατ' επάγγελμα την πορνεία και από την εκμετάλλευση των σχετικών ανήθικων κερδών της τιμωρείται με φυλάκιση εξ μηνών μέχρι τριών ετών.

Αξιόποινη -κατά το άρθρο 350 Π.Κ.- είναι μόνο η εκμετάλλευση γυναίκας από άνδρα. Αυτός μπορεί να είναι και ο σύζυγος της γυναίκας²⁷. Ακόμη και ο αιχμάλωτος σύζυγος ο οποίος λαμβάνει εμβάσματα από την εκδιδόμενη σύζυγό του τελεί

το αδίκημα του άρθρου 350 Π.Κ. Ο άνδρας θα πρέπει να διατρέφεται ολοκληρωτικά ή εν μέρει από γυναίκα που ασκεί κατ' επάγγελμα την πορνεία, είναι δε αδιάφορο αν αυτή είναι ενήλικη ή ανήλικη, παντρεμένη ή όχι²⁸.

Ως διατροφή νοείται η κάλυψη των δαπανών διαβίωσης του δράστη σύμφωνα με τον τρόπο ζωής του²⁹, η οποία μπορεί να γίνεται όχι μόνο με την καταβολή χρημάτων, αλλά και με την παροχή ειδών ή με την πληρωμή λογαριασμών ή οφειλών του³⁰.

27. Γαρδίκας, όπ.π., βλ. σημ. 7, σελ. 226 επ. Γάφος, όπ.π., βλ. σημ. 24, σελ. 72. Καρανίκας, όπ.π., βλ. σημ. 7, σελ. 16. Α.Π. 342/196 Ποιν. Χρον. ΙΗ', σελ. 559.

28. Τούση, Α. & Γεωργίου, Α.: Ερμηνεία Ποινικού Κώδικα, σελ. 9.

29. Βλ. Κογκολόκη, όπ.π., σημ. 5, σελ. 97. 30. Γάφος, όπ.π., βλ. σημ. 24, σελ. 73.

Από τη μελέτη των πέντε δικαστικών αποφάσεων -που αφορούν στο έγκλημα της εκμετάλλευσης πόρνης- βρέθηκε ότι σε δύο υποθέσεις συνέρεε με το έγκλημα της σωματεμπορίας, ενώ σε άλλη μία με αυτό της μαστροπείας. Επίσης, βρέθηκε μία αθωωτική και τέσσερις καταδικαστικές αποφάσεις. Σε δύο περιπτώσεις επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους, σε μία ποινή από ένα μέχρι δύο έτη και χρηματικό πρόστιμο, ενώ στην τελευταία υπόθεση επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης από δύο μέχρι τρία έτη και χρηματικό πρόστιμο. Σε όλες τις υποθέσεις υπήρχε ένας και μόνο κατηγορούμενος, ενώ σε μία υπήρχαν περισσότε-

ρα από ένα θύματα. Όλοι οι κατηγορούμενοι και όλα τα θύματα ήταν ελληνικής εθνικότητας και βρισκόταν νόμιμα στην Ελλάδα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των κατηγορουμένων καθώς και όλα τα θύματα είχαν τη μόνιμη κατοικία τους στην ευρύτερη περιφέρεια της Αθήνας. Σε τρεις υποθέσεις οι κατηγορούμενοι ήταν άνεργοι, ενώ στις υπόλοιπες δύο ασκούσαν το επάγγελμα του αστυνομικού. Σε τρεις περιπτώσεις οι κατηγορούμενοι ήταν παντρεμένοι, σε μία ήταν άγαμοι, ενώ σε μία υπόθεση δεν υπήρξαν στοιχεία. Σε δύο υποθέσεις τα θύματα ήταν έγγαμα, ενώ στις υπόλοιπες τρεις ήταν άγαμα. Σε όλες τις

υποθέσεις τα θύματα ασκούσαν νόμιμα το επάγγελμα της πορνείας. Σε μία περίπτωση το θύμα ασκούσε την πορνεία στο «πεζοδρόμιο», ενώ στις υπόλοιπες τέσσερις εργαζόταν σε κάποιο οίκο ανοχής.

Όλοι οι κατηγορούμενοι ήταν άνδρες, ενώ όλα τα θύματα γυναίκες. Σε τρεις από τις πέντε υποθέσεις ο δράστης και το θύμα ήταν εραστές, ενώ στις υπόλοιπες δύο υποθέσεις ήταν ανδρόγυνο. Τέλος, τρεις περιπτώσεις έφτασαν στη γνώση των διωκτικών αρχών από καταγγελίες θυμάτων, μία έγινε γνωστή από αναφορά τρίτου -προς την υπόθεση- ατόμου, ενώ σε άλλη μία δεν υπήρξαν στοιχεία.

2.4. Δικαστηριακή καταγραφή του εγκλήματος της σωματεμπορίας

Σύμφωνα με το άρθρο 351 Π.Κ.:

1. Όποιος, για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων: α) προσλαμβάνει ή παρασύρει, έστω και με τη συναίνεσή της, ανήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία, β) με τη βία, με απατηλά μέσα, με απειλές, με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας ή με κάθε άλλο εξαναγκαστικό μέσο προσλαμβάνει ή παρασύρει ενήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία, γ) με τα προαναφερόμενα μέσα κατακρατεί παρά τη θέλησή της σε οίκο ανοχής μια γυναίκα ή την εξαναγκάζει να παραδοθεί σε πορνεία, τιμωρείται με φυλάκιση ενός μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης.

2. Το πιο πάνω όριο φυλάκισης επιτείνεται έως πέντε έτη, αν το έγκλημα το διέπραξε ένα από τα πρόσωπα του άρθρου 349 παρ. 2 στοιχ. γ'.

3. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται και αν ακόμη οι κατ' ιδέαν πράξεις που απαρτίζουν τα συστατικά στοιχεία των παραπάνω εγκλημάτων εκτελέστηκαν σε διάφορες επικράτειες.

Σωματεμπορία, ως λέξη, σημαίνει εμπόριο σώματος («εμπορία λευκής σαρκός»). Πιο συγκεκριμένα, σημαίνει πώληση του σώματος της γυναίκας, και ειδικότερα των σεξουαλικών της θέλητρων, με σκοπό το κέρδος³¹. Στο έγκλημα της σωματεμπορίας ο σωματέμπορος προσλαμβάνει γυναίκες που εκπορνεύονται και κερδοσκοπεί απ' αυτό το επάγγελμα.

Δράστης του παραπάνω εγκλήματος μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, άνδρας ή γυναίκα³². Το

θύμα είναι σε κάθε περίπτωση γυναίκα, ενώ στις περιπτώσεις της παρ.1, εδάφ. α', είναι ανήλικη που δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος³³.

Αν η ενήλικη γυναίκα δέχεται με δική της και ελεύθερη βούληση να οδηγηθεί στην πορνεία, τότε δεν υπάρχει αξιόποινη πράξη (εκτός αν ο προβαίνων στην πράξη αυτή ενεργεί κατ' επάγγελμα ή διευκολύνει την ακολασία άλλων ή εκμεταλλεύεται πόρνη)³⁴.

Αντίθετα, η πρόσληψη και η προτροπή ανήλικης γυναίκας με σκοπό

την πορνεία αποτελεί, σε κάθε περίπτωση, αξιόποινη πράξη³⁵.

Τετελεσμένο είναι το έγκλημα του άρθρου 351 Π.Κ. από τη στιγμή που η γυναίκα προσελήφθη ή παρεσύρθη στην πορνεία. Δεν απαιτείται να εκπορνευτεί³⁶.

Από τη μελέτη των πέντε δικαστικών αποφάσεων -που αφορούν στο έγκλημα του άρθρου 351 Π.Κ.- βρέθηκε ότι σε δύο περιπτώσεις συνέρεε με το έγκλημα της εκμετάλλευσης πόρνης. Επίσης, βρέθηκε να συρρέει και με διάφορα άλλα εγκλή-

31. Κοκκολάκης, όπ.π., σημ. 5, σελ.103-104.

32. Μπουρόπουλος, όπ.π., βλ. σημ. 8, σελ. 618. Γάφος, όπ.π., βλ. σημ. 24, σελ. 77. Α.Π. 31/1960 Πον. Χρον, Ι', σελ. 202.

33. Α.Π. 31/1960 Πον. Χρον, Ι', σελ. 202.

34. Μαγκάκης, Γ.: Εγκλήματα γενετήσιου και οικογενειακήν ζωήν (σελ.14,1967).

35. Γάφος, όπ.π., βλ. σημ. 24, σελ. 78.

36. Α.Π. 85/1968 Πον.Χρον. ΙΗ', σελ. 272. Α.Π. 233/1061 Πον.Χρον. ΙΑ', σελ. 518 Α.Π. 272/1967 Πον.Χρον. ΙΖ', σελ. 47.

ματα όπως η εκβίαση, η απάτη, η σύσταση συμμορίας και η παράνομη κατακράτηση.

Βρέθηκαν μία αθωωτική και τέσσερις καταδικαστικές αποφάσεις. Σε δύο περιπτώσεις επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους, ενώ στις άλλες δύο ποινή από δύο μέχρι τρία έτη και χρηματικό πρόστιμο. Σε τρεις από τις πέντε υποθέσεις υπήρχε ένας και μόνο κατηγορούμενος, ενώ στις υπόλοιπες δύο υπήρχαν περισσότεροι. Από την άλλη μεριά, στο σύνολο των υποθέσεων υπήρχε ένα και μόνο θύμα.

Σε τρεις περιπτώσεις οι κατηγορούμενοι ήταν Έλληνες, σε μία ήταν αλλοδαπής εθνικότητας, ενώ σε άλλη μία υπήρχαν και Έλληνες και αλλοδαποί. Σε μία από τις υποθέσεις ο κατηγορούμενος βρισκόταν παράνομα στην Ελλάδα. Από την άλλη

μεριά, βρέθηκε ότι σε δύο υποθέσεις τα θύματα ήταν ελληνικής εθνικότητας, ενώ στις υπόλοιπες τρεις ήταν αλλοδαπά. Σε δύο από τις παραπάνω υποθέσεις τα θύματα βρίσκονταν παράνομα στην Ελλάδα.

Σε τέσσερις από τις πέντε περιπτώσεις τα θύματα είχαν τη μόνιμη κατοικία τους στην ευρύτερη περιφέρεια της Αθήνας, ενώ σε τρεις παρατηρήθηκε το ίδιο και για τους κατηγορούμενους. Σε τέσσερις υποθέσεις οι κατηγορούμενοι ήταν άνεργοι, ενώ σε μία ο κατηγορούμενος ασκούσε το επάγγελμα του αστυνομικού. Βρέθηκε μία περίπτωση που το θύμα ήταν έγγαμο, ενώ στις υπόλοιπες τέσσερις τα θύματα ήταν άγαμα. Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση των δράστών -για την πλειοψηφία των υποθέσεων -δεν υπήρξαν στοιχεία.

Από την άλλη μεριά, σε τέσσερις

από τις πέντε περιπτώσεις τα θύματα ασκούσαν νόμιμα το επάγγελμα της πορνείας. Σε μία υπόθεση το θύμα ασκούσε την πορνεία στο «πεζοδρόμιο», ενώ στις υπόλοιπες τρεις εργαζόταν σε κάποιον οίκο ανοχής. Σε μία υπόθεση ο δράστης και το θύμα ήταν απολύτως άγνωστοι μεταξύ τους, σε άλλη μία ήταν φίλοι, σε δύο ήταν εραστές, ενώ στην τελευταία ήταν ανδρόγυνο.

Τέλος, τρεις υποθέσεις έφτασαν στη γνώση της αστυνομίας από καταγγελίες θυμάτων, ενώ οι υπόλοιπες δύο έγιναν γνωστές από αναφορές τρίτων προς την υπόθεση ατόμων. Τα θύματα είχαν σοβαρούς λόγους, για να μην καταγγείλουν την υπόθεση στις δικαστικές αρχές, όπως, για παράδειγμα, γιατί είχαν στενή διαπροσωπική σχέση με το δράστη ή γιατί βρίσκονταν παράνομα στην Ελλάδα.

3. Συμπεράσματα

Τα κυριότερα από τα συμπεράσματα³⁷ στα οποία καταλήξαμε από την παρούσα έρευνα αναφορικά με τα εγκλήματα της εμπορίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών είναι τα ακόλουθα:

1. Οι περισσότερες από τις υποθέσεις του δείγματος περιλαμβάνουν περισσότερα από ένα θύματα, ενώ υπάρχουν και αρκετές που περιλαμβάνουν περισσότερους δράστες. Το παραπάνω εύρημα επιβεβαιώνει την υπόθεσή μας ότι πρόκειται για μια

μορφή οργανωμένου εγκλήματος, που ίσως δεν έχει ακόμη πάρει διαστάσεις στη χώρα μας, αλλά θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή όσο είναι ακόμη νωρίς. Η συγκεκριμένη μορφή εγκληματικότητας δεν αφορά μεμονωμένα άτομα, αλλά -στην πλειοψηφία των περιπτώσεων- αφορά σε οργανωμένες ή μη ομάδες ατόμων, τόσο από τη μεριά των εκμεταλλετών όσο και από αυτή των θυμάτων εκμετάλλευσης. Οι παράνομες «επιχειρήσεις» που στήνονται με σκοπό την εμπορία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών εμφανίζονται, τις περισσότερες φορές, με τη μορφή «ινστιτούτων μασάζ». Από έρευνά μας³⁸ που πραγματοποιήθηκε με σκοπό να καταγραφεί η έκταση του φαινομένου των παράνομων πορνείων που λειτουργούν με τη μορφή «ινστιτούτων μασάζ» στην περιφέρεια της Αθήνας και του Πειραιά διαπιστώθηκε η λειτουργία 490 διαφορετι-

κών παράνομων πορνείων³⁹. Είναι οργανωμένα στα πρότυπα των νόμιμων επιχειρήσεων και χρησιμοποιούν τις καθιερωμένες στρατηγικές αύξησης της πελατείας και προώθησης των «προϊόντων» τους, όπως για παράδειγμα διαφήμιση στα ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης⁴⁰.

2. Οι συμμετοχοί στα αδικήματα αυτού του τύπου -δράστες και θύματα- είναι κατά κανόνα άτομα που ανή-

37. Πρέπει να τονιστεί ότι τα συμπεράσματά μας στηρίζονται στις δικαστικές αποφάσεις που αφορούν στα εγκλήματα της μαστροπείας, της σωματεμπορίας, της εκμετάλλευσης πόρνης και της διευκόλυνσης ακολασίας άλλων. Οι υποθέσεις διευκόλυνσης ακολασίας άλλων δια του τύπου, λόγω την ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν και του γεγονότος ότι διαπράττονται πάντα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο και από συγκεκριμένα άτομα, με σκοπό τη μεγιστοποίηση των κέρδους διαφόρων εντύπων δεν κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθούν στη διαδικασία συναγωγής τελικών συμπερασμάτων.

38. Τσιγκρή και συνεργάτες, όπ.π., βλ. σσμ. 20.

39 Το δείγμα της παρούσας έρευνας, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τους φοιτητές του Παντείου Πανεπιστημίου Ναταλία Κοντσούγερα, Ελένη Μιχαλάκη, Σπύρο Μπαλομά, Γεωργία Μπουτσάκη, Επαμεινώνδα Πλυταριά, Δημήτρα Ποιμενίδου και Βικτωρία Ραυτοπούλου, συγκροτήθηκε από τις στήλες αγγελιών μασάζ όλων των απογευματινών εφημερίδων που κυκλοφορούσαν κατά το χρονικό διάστημα από 30/9 έως 6/10/1996, καθώς και από μία εφημερίδα αγγελιών που περιέχει ειδικό δσέλιδο ένθετο («Amore») με τέτοιου είδους αγγελίες.

40 Στο συμπέρασμα αυτό μπορεί να καταλήξει με μεγάλη ευκολία κάθε αντικειμενικός αναγνώστης των περισσότερων ημερησίων ή μη εντύπων, καθώς και ο κάθε θεατής συγκεκριμένων τηλεοπτικών σταθμών.

κουν στα κατώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, άτομα του υποκόσμου, χωρίς εύρυθμη οικογενειακή ζωή και με μεγαλύτερη ή μικρότερη σχέση με το χώρο της πορνείας. Οι δράστες των συγκεκριμένων αδικημάτων ασκούν κατ' επάγγελμα την εμπορία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών, που στην πλειοψηφία των περιπτώσεων αποτελεί την κύρια πηγή των εισοδημάτων τους. Για παράδειγμα, παρατηρήθηκαν μεγάλα ποσοστά ανεργίας στις υποθέσεις εκμετάλλευσης πόρνης και σωματεμπορίας.

3. Σε κάποιες περιπτώσεις εμπλέκονται και αστυνομικοί. Αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό τους -που φτάνει στο 10,5%- στις υποθέσεις μαστροπείας! Το παραπάνω εύρημα θα μπορούσε να σημαίνει ότι η μικρή θεατότητα και η υπο-εκπροσώπηση των συγκεκριμένων αδικημάτων στις επίσημες αστυνομικές και δικαστικές στατιστικές οφείλεται σε μια «καλή συνεργασία» των δραστών με ορισμένους- πολύ λίγους κατά την εκτίμησή μας- αστυνομικούς. Η συνεργασία αυτή συνίσταται, από την πλευρά των αστυνομικών, στην παροχή προστασίας και από την πλευρά των μαστροπών και των σωματεμπόρων στην παροχή ικανοποιητικών χρηματικών αμοιβών.

4. Σημαντικότερη είναι η εκπροσώπηση των αλλοδαπών -και κυρίως των αλβανικής εθνικότητας ατόμων- στο «στρατόπεδο» των θυμάτων. Μεγάλο ποσοστό των θυμάτων των υποθέσεων μαστροπείας (36,8%) και σωματεμπορίας (60%) ήταν αλλοδαπής εθνικότητας. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι ένα σημαντικό ποσοστό των θυμάτων βρισκόνταν παράνομα στην Ελλάδα. Το παραπάνω εύρημα θα μπορούσε να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η είσοδος των χιλιάδων λαθρομεταναστών στην ελληνική επικράτεια είχε ως αποτέλεσμα την έξαρση των εγκλημάτων και τη μεγαλύτερη οργάνωση των «επιχειρήσεων» εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης της γυναίκας στη χώρα μας. Όμως, για να καταλήξουμε με μεγαλύτερη σιγουριά στο

συμπέρασμα αυτό, θα πρέπει η αρχειακή μας μελέτη να προχωρήσει χρονικά στο παρελθόν, ώστε να μπορεί να συγκριθεί η κατάσταση πριν και μετά την είσοδο των λαθρομεταναστών. Αναφορικά με την εθνικότητα των δραστών, βρέθηκε ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν Έλληνες.

5. Υπάρχει στενή διαπροσωπική σχέση ανάμεσα στους δράστες και στα θύματα της μεγάλης πλειοψηφίας των υποθέσεων του δείγματος. Πιο συγκεκριμένα, οι δράστες και τα θύματα συνήθως είναι είτε εραστές είτε ανδρόγυνο. Σπάνια είναι απολύτως άγνωστοι ή απλώς γνωστοί. Συνεπώς, πρόκειται για μια μορφή εγκληματικότητας με στενή διαπροσωπική ή συγγενική σχέση των συμμετεχόντων μερών. Το παραπάνω εύρημα, ωστόσο, θα μπορούσε να σημαίνει ότι οι υποθέσεις αυτού του τύπου φτάνουν ευκολότερα στο δικαστήριο. Πιστεύουμε όμως ότι η τελευταία υπόθεση δεν ισχύει, και αυτό γιατί, όπως έχει αποδειχθεί, στις περιπτώσεις σεξουαλικών εγκλημάτων -και ειδικότερα στις υποθέσεις βιασμού- είναι δυσκολότερο να προωθηθούν ποινικά μέχρι το ακροατήριο, όταν υπάρχει στενή διαπροσωπική ή συγγενική σχέση ανάμεσα στο δράστη και στο θύμα⁴¹. Τηρουμένων των αναλογιών, υποθέτουμε ότι κάτι αντίστοιχο ισχύει και στα εγκλήματα εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης της γυναίκας, μόνο που στα συγκεκριμένα εγκλήματα, στη συντριπτική πλειοψηφία των υποθέσεων, υπάρχει στενή σχέση γνωριμίας ή συγγένειας ανάμεσα στο δράστη και στο θύμα.

6. Πρόκειται για μια ιδιαίτερη μορφή εγκληματικότητας με ελάχιστη θεατότητα και τεράστιο σκοτεινό αριθμό. Σπάνια τα εγκλήματα αυτού του τύπου φτάνουν στην αστυνομία, ακόμη δε πιο σπάνια στο δικαστήριο. Μέσα σε χρονικό διάστημα πέντε ετών εκδικάστηκαν από

41 Τσιγκλής, Α.: Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα. (Εκδ. Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 1996).

το Τριμελές Πλημμελειοδικείο της Αθήνας μόνο είκοσι εννέα υποθέσεις που αφορούσαν τα αδικήματα των άρθρων 348 έως 351 του Ποινικού Κώδικα⁴². Υπολογίζεται ότι το 1991 υπήρχαν στην Ελλάδα περίπου 7.000 πόρνες (από τις οποίες οι 5.500 ήταν Ελληνίδες, ενώ οι υπόλοιπες αλλοδαπές), ενώ το 1996 υπολογίζεται ότι υπάρχουν περίπου 10.400 πόρνες (από τις οποίες οι 4.300 είναι Ελληνίδες, ενώ οι υπόλοιπες 6.100 είναι αλλοδαπές)⁴³. Από τη σύγκριση των παραπάνω στοιχείων με τα στοιχεία της δικής μας έρευνας προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι τα εγκλήματα αυτού του τύπου σπάνια ενεργοποιούν τους επίσημους δικαστικούς μηχανισμούς του εγκλήματος, και ακόμη σπανιότερα καταλήγουν στο ακροατήριο, για να εκδικαστούν. Αγνοούνται από τους επίσημους φορείς και από τις επίσημες αστυνομικές, δικαστικές και σωφρονιστικές στατιστικές. Η έλλειψη νομιμοποιημένου θύματος -ακόμη και η παντελής απουσία του- σε συνδυασμό με την οργάνωση της συγκεκριμένης μορφής εγκληματικότητας, συνηγορούν στη διαδικασία παραγωγής και συντήρησης του μεγάλου σκοτεινού αριθμού της.

7. Η συντριπτική πλειοψηφία των παραπάνω υποθέσεων κατέληξε σε καταδικαστική απόφαση, ενώ οι ποινές που επιβλήθηκαν στους δράστες κυμαίνονταν από ένα έως και τρία χρόνια φυλάκιση, συνοδευόμενη, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, με χρηματικό πρόστιμο. Το εύρημα αυτό αποδεικνύει ότι, όταν οι υποθέσεις αυτού του τύπου τεθούν, εν τέλει, υπό την κρίση του δικαστηρίου, τότε είναι ελάχιστες οι πιθανότητες να καταλήξει το δικαστήριο σε αθωωτική απόφαση.

42. Εξαιρουμένων των είκοσι υποθέσεων διευκόλυνσης ακολουσίας άλλων δια του τύπου.

43. Λάζος, Γ.: Σωματεμπορία - Σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών. Το πρόβλημα στην Ελλάδα: Μια γενική θεώρηση των πραγματικών περιστατικών. (Βλ. Εισήγηση στο ίδιο Σεμινάριο).

8. Η ενεργοποίηση των μηχανισμών του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος γίνεται, κατά κύριο λόγο, με την αυτεπάγγελτη αστυνομική δράση. Σπάνια η αποκάλυψη των εγκλημάτων αυτού του τύπου γίνεται με καταγγελίες των θυμάτων. Τα θύματα δεν καταγγέλλουν τα συγκεκριμένα εγκλήματα στην αστυνομία, είτε γιατί βρίσκονται παράνομα στην Ελλάδα είτε γιατί εκδίδονται παράνομα είτε γιατί βρίσκονται υπό καθεστώς μόνιμου φόβου και απειλών από τα άτομα που τα εκμεταλλεύονται είτε, τέλος, γιατί διατηρούν στενές διαπροσωπικές σχέσεις με τους δράστες. Τις περισσότερες φορές τα θύματα αυτού του τύπου των εγκλημάτων δε βιώνουν συναισθήματα θυματοποίησης, και αυτό γιατί η εκμετάλλευσή

τους -όσο επώδυνη και αν είναι- τους αποφέρει μεγάλες οικονομικές απολαβές, που λόγω της φυγοπονίας τους είναι πολύ δύσκολο να τις στερηθούν και να βρουν κάποια άλλη εργασία, η οποία δεν θα τους προσφέρει τη δυνατότητα να συνεχίσουν την άνετη ζωή στην οποία είχαν συνηθίσει.

9. Τέλος, μερικά ακόμη από τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η παρούσα έρευνα είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των δραστών ήταν άνδρες, ενώ το σύνολο των θυμάτων ήταν γυναίκες. Η πλειονότητα των θυμάτων -κατά τη χρονική περίοδο τέλεσης των εγκλημάτων- ήταν ενήλικα, το σύνολο σχεδόν των δραστών και των θυμάτων ήταν κάτοικοι Αθήνας, το μεγαλύτερο ποσοστό των δραστών ήταν έγγαμοι, ενώ τα

περισσότερα θύματα ήταν άγαμα. Η πλειοψηφία των θυμάτων ασκούσαν νόμιμα την πορνεία και, τέλος, οι χώροι άσκησης της παραπάνω δραστηριότητας ήταν τα «ινστιτούτα μασάζ» στις υποθέσεις μαστροπείας και οι οικoi ανοχής στις υποθέσεις εκμετάλλευσης πόρνης και σωματεμπορίας.

** Ο Άγγελος Α. Τσιγκλής είναι Διδάκτορας Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

